కాశీప్రఖ్యా వచనం

వేదాంతగ్రంథాలు.

శ్రీమచ్ఛంకరాచార్యకృత

కాశీప్రభావమ్.

బెజవాడ చర్చిమిషన్ సొసైటీ హైస్కూలు

సంస్కృతోపాధ్యాయులగు

భూరి సుబ్బారాయసూరిచే

రచియింపంబడి

తెలుగు తాత్పర్య సహితముగ

ప్రకటీకృతంబయి

బెజవాడ Bezwada

వర్కార్స్' ఎడ్యుకేషనల్ ప్రెస్‌నందు

ముద్రింపంబడియె.

1918 సం.

శ్రీమచ్ఛంకరాచార్యవిరచిత.

* శ్రీ కాశీప్రభావము. *

సర్వజనమనోరంజని.

శ్లో॥ అధికాశి కాలపరిపాక మీయుషా । మురగీభవేయు రుపవీతతం తవః । వసనం దిశో నివసనం పరేతభూ । రశనం విషం చ యది గచ్ఛ రోచతే॥

తా॥ కాశిలో మృతినొందిన జంతుజాలమంతయు విశ్వేశ్వర స్వరూపముగాన విశ్వేశ్వరు నలంకారాదులన్నియు మృతినొందినవారికగును. (అనగా సారూప్యమువచ్చుననుట.)

శ్లో॥ మూర్ధాసు మూర్ధాసు ముహుస్స్ఫురంతి । సంజ్ఞాసు సంజ్ఞాసుచ సంకుచంతి। కపాల మిందుః కరిచర్మ నాగాః । కాశ్యామహో కంఠగతాసు జంతోః ॥

తా॥ కాశిలో మృతినొందు సమయంబున జంతువున కుత్తరజన్మయందు శివస్వరూపము రాగలదుగాన శివునియలంకారములన్నియు స్పృహలేనపుడు నేత్రములకు గానబడుచుండును ఇహలోకజ్ఞానము తిరుగ వచ్చుటతోనె యంతర్ధానమును బొందుచుండును.

శ్లో॥ అధికాశి మహచ్చిత్ర। మహినా కబళీకృతః। మండూక స్తేన బధ్నాతి । కపర్దం దృష మాత్మనః ॥

తా॥ కాశియందున్న చిత్రమేమనగా పాముచేత తినబడినకప్ప యుత్తరజన్మయందు నాగస్వరూపంబునుదాల్చి శివునికలంకారమవుచున్నది.

శ్లో॥ లతా కాపి తరుః కోపి। కాశ్యా మాశ్చర్యదాపతీ। సా చాపర్ణా స చ స్థాణు । దదాతే వాంఛితం ఫలం॥

తా॥ కాశియందన్నపూర్ణా విశ్వేశ్వరులు అపర్ణాస్థాణు స్వరూపులుగానుండి సమస్తకోరికలను ఇచ్చుచున్నారు. ఇదేయాశ్చర్యము.

శ్లో॥ గచ్ఛామి కాశీం శివరాజధానిం । స్నాస్యామి గంగాసలిలే శు

శ్లో॥ కతిసురసరితః కతీందురేఖాః। కతికతిసంతికరోటయోవిధీనాం। అభినవ గిరిశాన్ ప్రసాదయంత్యాః। ప్రతిదివసంతవకాశికోశగేహే॥

తా॥ ఓకాశీపురమా! ప్రతిదినము క్రొత్తగపుట్టుచున్న యీశ్వరుల నలంకరించుట కీధనకొట్టులో బ్రహ్మకపాలము మొదలగు యలంకారము లెన్నియున్నవో చెప్పుమా?

శ్లో॥ వారాణసీమీశ్వరరాజధానీం। వసంతువిశ్వేశ్వరమర్చయంతు। శ్వపాచకానాహుతిపాచకాన్వా। ముక్త్యంగనాయత్రసమంవృణీతే॥

తా॥ కాశీపురమున నివసించువారు వర్ణాశ్రమభేదమునువిడిచనను సమానముగ ముక్తినొందుదురు.

శ్లో॥ సంప్రాప్యకాశీం శివరాజధానీం। కింయాసిరేమూఢదిగంతరాణి। నిధానకుంభంచరణేనహత్వా। చండాలసేవాంప్రకరోషినిత్యం॥

తా॥ కాశిలో నివసించిన మనుజుడితరప్రదేశములకు వెళ్లుట గనిని కాలుతో తన్ని నీచునియాశ్రయించినటుల.

శ్లో॥ కాశివాసినిజనేవసేచరే। ద్విత్రిభుజ్యపిసమీరభోజనే। స్వైరచారిణీజితేంద్రియే స్పృహా। కాశివాసి పురుషేవిశిష్టతా॥

తా॥ కాశిలోనివసించు జనులెట్టిదుర్మార్గులయినను ముక్తికర్హులు.

శ్లో॥ మగ్నార్ధకాయోమణికర్ణికాయాం। సంచింతితయన్నాత్మనివిశ్వనాధం। పంచాక్షరావర్తనతత్పరస్స।న్మ్రంచేయదంగంముదితఃకదావా॥

తా॥ కాశీలోనుండు మణికర్ణికలోస్నానముజేసి విశ్వనాధుని మనసా ధ్యానించి శివపంచాక్షర జపమందాసక్తిగలవాడయి కాశీలో మరణమునొందినవానికిముక్తిగలదు.

శ్లో॥ చరణౌచరతాం పురాజరాయాః, పురమిష్టాంపురశాసనస్య కాశీం। పురతోమృతపవయత్రపశ్చా। త్ప్రియమాణాః ప్రణవోపదేశదక్షః॥

తా॥ కాశీలో మృతినొందినవెంటనే శివస్వరూపం వచ్చుననియు ముసలితనం రాక పూర్వమేకాశీవాసముకై వెళ్లమనియు తాత్పర్యము.

శ్లో॥ అపునర్భవనైభవాభిలాషా। దధివారాణసియఃకరోతివాసం। స పునర్భవపవజంతురంతే। విదితం ఘట్టకుటీప్రభాతమాసీత్॥

తా॥ జన్మరహితులమగుదమని కాశీకిబోయి తిరిగీ జన్మసహితులై యగుచున్నారు అనగా శివస్వరూపులగుచున్నారనియు ,,ఘణ్యాశాలి పుట్టినింటికిపోతే ఏకులరాట్టము ఎదురుగవచ్చు,, నటులకాశీకిబోయిన పునర్భవత్వముతప్పలేదుజన్మరాహిత్యముగలుగును

శ్లో॥ కదావారాణస్యా మమరతటినీరోధసివసన్ । వసానఃకౌపీనం శి రసినిదధానోంజలిపుటం । అయేగౌరీనాథత్రిపురహరశంభో త్రినయనప్రసీదే। తిక్రోశన్నిమిషమివనేష్యామిదివసాన్॥

తా॥ కాశీలోనున్న గంగాతీరమందుఈశ్వరనామములచేత నీశ్వరునిస్మరించుచు యత్యాశ్రమము నవలంబించి మహాయుగములనుగూడ క్షణికముగ నెప్పుడు వెళ్ళపుచ్చుదును.

శ్లో॥ దోషాపనుత్తయే కాశీం।గత్వాత్యక్త్వాకళేబరం। తత్రాయంజాయతే చిత్రం।దోషాకరశిఖామణిః॥

తా॥ నిర్దోషపడుగుటకు కాశీకిబోయిన ప్రతిజనుడు నేరస్థులలోను త్తముడగుచున్నాడనియు అనగా చంద్రస్వరూపమునొంది శివునకు అలంకారమగుచున్నాడు.

శ్లో॥ శ్రీమద్విశ్వేశకాశీగిరివరతనయా। సాచగంగేతితిస్రః । ప్రేయస్యస్తత్రకాశ్యాం త్వమసికృతరుచిర్నేతరత్రోభయోర్యత్ । తత్రాద్యాత్వత్స్వరూపాన్ధృతగరళ గళాన్ఫాలనేత్రాన్ప్రసూతే । పుత్రానర్థేందుమౌళీనహహాకథముభేతేగజాస్యంషడాస్యం॥

తా॥ విశ్వేశ్వరునికి కాశీ గంగాపార్వతులు ముగ్గురు భార్యలనియు ఆముగ్గురిలోను పెద్దభార్యయగు కాశీయందనురక్తుడుగాన తనరూపమునొందిన కుమాళ్ళుకలుగుటయు క్తమనియు తక్కినయిద్దరుభార్యలయందు విరక్తుడుగాన గంగకు కుమారస్వామియనెడు కుమారుడును, పార్వతికి గణపతియనెడుకుమారుడున్ను యెట్లుద్భవించిరి

శ్లో॥గమిష్యామఃకాశీనగరమగరాజస్యతనయా।కరాందోళద్దర్వీతలసులభభిక్షామృతరసం।యదంతర్వాస్తవ్యైస్సతతమపనిద్రైస్సుకృతిభి। ర్నిశాసుశ్రూయంతే హరవృషభఘంటాఘణఘణాః॥

తా॥ కాశీలోనున్నజనుల కన్నపూర్ణాదేవి గంటెతోనమృత స్వరూపముగుపాయసము నొడ్డించుచున్నటుల రాత్రిసమయమందు పుణ్యావంతులచేత ఋషభమునకు కంఠాభరణమైన ఘంటాధ్వనివలన వినబడుచున్నది గానయచ్చటికి వేళ్ళుదము

శ్లో॥ ఆకంఠంసలిలేనిమజ్య పులినాభోగోపధాపేశిరః । కృత్వాశైలసుతాపతేపురరిపో గంగాధరేత్యాలపన్ । గృహ్ణాకర్ణపుటేశివేనకయాప్రత్యాహృతంతారకం । తీరేజాహ్నవిజహ్మ్యనం దనికదాశరీరంముదా ॥

తా॥ గంగలోస్నానముచేసి ఇసుకతిన్నెలయందు పరుండి విశ్వేశ్వరుని స్మరించుచు తారకమంత్రమును పఠించుచు యపుడు గంగను స్మరించుచు శరీరము గంగలో విడువవలెను.

శ్లో॥ ధ్యాతాకాశీవిశ్వనాథోమహేశో। రుద్రాక్షోవై భూతి రామ్నాయవేద్యా। మంత్రాధీశోనాన్యోక్త పంచాక్షరీయా। నిస్తుల్యామీశుద్ధకైవల్యమార్గాః॥

తా॥ విశ్వనాథుడును రుద్రాక్షయును విభూతియు పంచాక్షరీమంత్రము మోక్షమునకు కారణము.

శ్లో॥ కాస్యాంగసితరుద్రాక్షాం। భూమార్యైర్గిమండలే। అశేషే నిర్గతే శేష। శ్శేషో భూగస్తథేశ్వరః॥

తా॥ కాశీలోవ్యసించిన జంతువులన్నియు శ్రోత్రియపుట్టుచున్న సర్పములుగాను వారియలంకారములుగాను పాతాళలోకమునందున్న నాగజాతులన్నియు కాగా మిగిలియున్నదానికి శేషుడని పేరున ధరించినని పరీక్షితియానెను పేరులేదు.

శ్లో॥ క్షేత్రాణిసంతికతినాబ్బభవాందమధ్యే। నశ్యంతితానికథితానియుగేయుగేన। సర్వాక్షరాధిపతిభూధరరాజధానీ। కల్పాంతరేషు నవినశ్యతి

తా॥ సమస్తదివ్యక్షేత్రములు ప్రతియుగమున యుగాంతరమందు నశించుననియు కాశీక్షేత్రముమాత్రము మహాప్రళయమందైనను నశించక నిత్యముగానుండును.

శ్లో॥ మానసరాజో సితేతరోయో। మజ్జన్నిహక్షుద్రగంబరః। గంగేతుంగతరంగాక్షే మాదృశాంకిద్యశాగతి॥

తా॥ ఓగంగాదేవీ నీసంబంధమయిన యుదకములో మహదైశ్వర్యసంపన్నుండగు మహారాజు స్నానముచేసి నేని దిగంబరుడగుచున్నాడు మావంటిదరిద్రులము స్నానముచేసితిమేని మదపుటేనుగులు గాలికికొట్టుకునుపోవుచుండ దోమలునాగతియేమని అడిగినటుల మావంటివారలగతి యేమగునో తెలియదుసుమీ.

శ్లో॥ కూటేషుకూటేషుమహీధరాణాం। వాటీషువాటీషువనస్పతీనాం ప్రాటచ్చరస్సన్నహాంధాప్రకారై। రాటీకతేతాంకరాట్కిరీటః॥

తా॥ కాశీపురమంతయు విశ్వేశ్వరస్వరూపమని తాత్పర్యము.

అనగా శివస్వద్రాశయానోమణికర్ణికాయాం। కర్ణేజపత్యక్షరమిందుమాసుష్టుగవచ్చు,,నటాంగతమోహాముద్రాం।నాలోకయామీహాపునఃప్రపంచం॥

తా॥ విశ్వేశ్వరునిచే తారకమంత్రము నుపదేశింపబడి మణికర్ణికాతీరమందు మరణమునొందిన మనుజుడు తిరిగి జన్మము రాడని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ కాశీనాథః ప్రకామం పరమకరుణయా దేహినాం దేహపాతే। పంచక్రోశప్రమాణే పరిమితవిషయే మోక్షభిక్షాం దదాతి। ధన్యః శ్రీపర్వతోయం రచితశివపదాంభోరుహాస్పర్శనే వే। లోకానాం భాగ్యయోగాదనవరతమహామోక్షసత్రం ప్రసన్నే॥

తా॥ కాశీవిశ్వనాథుడు పంచక్రోశము ప్రమాణము గల స్థలమందు నివసించి యచ్చట ఏజంతువు ప్రాణములను విడిచినను మోక్షమును ఇచ్చుచున్నాడని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సితాసితే యత్ర తరంగచామరే। నద్యౌ విభాతే మునిభానుకన్యకే। లీలాతపత్రం వటఏవ సాక్షాత్। త్రివేణికా రాజతి యత్ర తీర్థరాజః॥

తా॥ యచ్చట గంగాయమునలు తెల్లని నల్లని తరంగములు చామరములుగా ప్రకాశించుచున్నవో లోకములో రాజునకు చామరములు ఛత్రము ఉండుట రాజ చిహ్నములుగాన మర్రిచెట్టు ఛత్రముగా త్రివేణి తీర్థరాజమనగా ప్రయాగను తెలుసుకొనుము.

శ్లో॥ విశ్వేశస్య ప్రతిష్ఠా యద్వా నాశనస్య ముముక్షూణాం ప్రతి యసతామసత్పాత్రీత్వం, వ్యాపే మోక్షప్రకాశస్య హా॥

తా॥ కాశీలో నివసించు జనులకు జీవించి యున్నంతవరకు ... ... యనిని అన్నపూర్ణాదేవి వారితో ... ... చేయు ముక్తి నిచ్చుచున్నానని కాశీవిశ్వేశ్వరుడు ప్రతి ... యున్నాడుగాన లోకములందు ప్రతి జంతువకున్ని దుమనోరథము తీరుటకంటే యుండవు గాన శ్రీకాశీవాసము ముఖ్యమని చెప్ప కల్గలేను.

శ్లో॥ అహం కాశీం గమిష్యామి। తత్రైవ నివసామ్యహం। ఇతి బ్రువాణస్సతతం। కాశీవాసఫలం లభేత్॥

తా॥ ఎచ్చోటనైనను కాశీని స్మరించిన మాత్రముచేతనే కాశీవాసఫలం లభ్యమగుచుండ కాశీలో నివసించువారికి ముక్తి కలుగుటకు సందేహములేదని చెప్పనక్కరలేదు

శ్లో॥ అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిః న జానే స్నానజం ఫలం। స్వర్గారోహణసోపానే, మహాపుణ్యతరంగిణీ॥

తా॥ మాతృసమురాలయిన గంగను చూచినమాత్రమునకే ముక్తికలుగునని యీముగాడ చేసినయెడల రెండవదికోరుటకు లేదని చెప్పుటవలన అనివార్యము గలదని గంగను చెప్పవచ్చును.

శ్లో॥ భావనాయదిభవేత్ఫలదాత్రీ। మామకంనగరమేవహికాశీ। వా
పకోయదిభవేత్పరమాత్మా। తారకం కిమితినోపదిశేన్న॥

తా॥ శంకరాచార్యుల మనోధైర్యంబును గన్పట్టవలయునని శ్రీకాశీవిశ్వేశ్వరుడు
శ్యుడయి యుండినప్పుడీశ్లోకమును మనపరమగురువులగు శంకరాచార్యులు చెప్పినది
న శంకరశ్శంకరస్సాక్షాదని చెప్పియుండుటవలనట్టి సుజ్ఞానులకుగూడ కాశీవాసము
తాత్పర్యమనియు విశ్వేశ్వర తారకమంత్రోపదేశమువలనే ముక్తికలుగుననియు వేరే
ప్పనక్కరలేదు.

శ్రీ కాశీ ప్రభావమ్.

సంపూర్ణము.

10187